

WWW.NATIONALGEOGRAPHIC.BG • цена 5 лв. • АВГУСТ 2016

NATIONAL GEOGRAPHIC

БЪЛГАРИЯ

УЧЕНИ СРЕЩУ ПРЕСТЪПНИЦИ

МОДЕРНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ
В ПОМОЩ НА КРИМИНАЛИСТИТЕ

ЗЕМЯТА, ХОРАТА И КРИСТАЛИТЕ **ЛЯТОТО НА АКУЛИТЕ: ДЪЛГОКРИЛИ И ОПАСНИ**
ДНК РЕВОЛУЦИЯ И ЕТИКА **ОМАГЪСАНИЯТ КРЪГ НА КОМАРИТЕ**

ДА КУПЯ ИЛИ НЕ?

 банкаДСК
otr group

РЕШАВА
ТОЗИ, КОЙТО
ИМА ИЗБОР

Избери
своята
кредитна
карта
от Банка ДСК

62

Акулата край потъващите кораби

Дългокрилите акули някога властвали в открито море. Днес те са почти изчезнали.

Текст: Глен Ходжис

Снимки: Брайън Скери

Дългокрила акула се плъзга във водите край о-в Кат (част от Бахамските острови), едно от последните места в световния океан, приютило многобройна популация от тези акули.

28

Камъните разказват

Музеят „Земята и хората“ съчетава в себе си природна художествена галерия с научноизследователски център и културно средище.

Текст: Любомир Кюмюрджиев

Снимки: Красимир Андонов

36

Извън основателно съмнение

Криминологичните техники, познати ни от филмите, в действителност не са толкова надеждни, колкото искат да ни ги представят.

Текст: Вероник Грийнууд

Снимки: Макс Агилера-Хелуег

76

ДНК революция

Способността да променяме кода на живота ни е дала безпрецедентна власт върху естествения свят. Трябва ли да я използваме?

Текст: Майкъл Спектър

Снимки: Грег Жирар

102

Науката срещу комарите

Комарите са разпространители на опасни вирусни инфекции и паразитни заболявания, но все още не знаем как да ги спрем.

Текст: Синтия Горни

106 Фото свидетелство | Слънчево изкуство

Визуално изследване на пресечната точка между природата и човешката дейност.

Текст и снимки: Джейми Сталингс

На корицата Пръстовете отпечатъци, които от края на XIX в. помагат за разкриването на престъпления, днес са подложени на проверка. Снимка: ar-chi/Getty Images

ГЛАВЕН РЕДАКТОР Красимир Друмев

РЕДАКЦИЯ **ЗАМ. ГЛАВЕН РЕДАКТОР** Татяна Григорова
АРТ ДИРЕКТОР Иво Данчев
РЕДАКТОРИ Детелина Иванова
Любомир Кюморджиев
Маргарит Дамянов

ДИЗАЙН Негко Жеков
КОРЕКТОР Цветана Георгиева

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА ул. „Отец Пауций“ 15, 1303 София
тел.: 02/401 9040; факс: 02/401 6819
e-mail: nationalgeographic@sbb.bg

НАУЧНИ КОНСУЛТАНТИ АЛГИНИЗЪМ Боян Петров
АСТРОНОМИЯ Таню Бонев
БОТАНИКА Димитър Пеев
ГЕОГРАФИЯ Елеонора Николова
ГЕОЛОГИЯ Красимира Станева
ГЕОФИЗИКА Бойко Рангелов
ЗООЛОГИЯ Петър Янков
МЕТЕОРОЛОГИЯ Петьо Симеонов

БРАНД МЕНИДЖЪР Мария Зимбилова 02/401 6844
КОНСУЛТАНТ РЕКЛАМА Юлия Соколова 02/401 9036
РЕКЛАМА 02/401 9035; e-mail: sales@sbb.bg
АБОНАМЕНТЕН ЦЕНТЪР 0800 12321; 02/401 6849
ПРЕДПЕЧАТ СББ Media
ПЕЧАТ „БУЛВЕСТ ПРИНТ“ АД

СББ МЕДИА **ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР** Димитър Друмев
ДИРЕКТОР ИЗДАНИЯ Николай Караджов
ОПЕРАТИВЕН ДИРЕКТОР Богдана Черногорова
ДИРЕКТОР СЪБИТИЯ Галина Иванова
МЕНИДЖЪР ФИНАНСИ Гергана Тороманова
ДИРЕКТОР РЕКЛАМНИ ПРОДАЖБИ – СПИСАНИЯ
Мариана Жабинска
ДИРЕКТОР РЕКЛАМНИ ПРОДАЖБИ – ИНТЕРНЕТ
Елена Ангреева
МЕНИДЖЪР ПРОИЗВОДСТВО Тони Туйко
МЕНИДЖЪР КНИГОИЗДАВАНЕ Виолета Изова
МЕНИДЖЪР ДИСТРИБУЦИЯ Ваня Златанова

 facebook.com/NationalGeographicBulgaria
НАД 300 000 ПРИЯТЕЛИ ВЪВ ФЕЙСБУК

NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

EDITOR IN CHIEF Susan Goldberg

DEPUTY EDITOR IN CHIEF: Jamie Shreeve. **MANAGING EDITOR:** David Brindley. **EXECUTIVE EDITOR DIGITAL:** Dan Gilgoff. **DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY:** Sarah Leon. **EXECUTIVE EDITOR NEWS AND FEATURES:** David Lindsey. **CREATIVE DIRECTOR:** Emmet Smith

INTERNATIONAL EDITIONS **EDITORIAL DIRECTOR:** Amy Kolczak. **DEPUTY EDITORIAL DIRECTOR:** Darren Smith. **MULTIMEDIA EDITOR:** Laura L. Toraldo. **PRODUCTION:** Beata Kovacs Nas

EDITORS **ARABIC:** Alsaad Omar Almenhaly. **BRAZIL:** Ronaldo Ribeiro. **BULGARIA:** Krassimir Drumev. **CHINA:** Ai Shaocjiang. **CROATIA:** Hrvoje Proić. **CZECHIA:** Tomáš Tureček. **ESTONIA:** Erkki Peetsalu. **FARSI:** Babak Nikkhan Bahrami. **FRANCE:** Jean-Pierre Vignaud. **GEORGIA:** Levan Butkhuizi. **GERMANY:** Florian Gless. **HUNGARY:** Tamás Vitay. **INDIA:** Nileshwar Venkatraman. **INDONESIA:** Didi Kaspi Kasim. **ISRAEL:** Daphne Raz. **ITALY:** Marco Cattaneo. **JAPAN:** Shigeo Otsuka. **KAZAKHSTAN:** Yerkin Zhakipov. **KOREA:** Junemo Kim. **LATIN AMERICA:** Claudia Muzzi Turullols. **LITHUANIA:** Frederikas Jansonas. **NETHERLANDS/BELGIUM:** Aart Aarsbergen. **NORDIC COUNTRIES:** Karen Gunn. **POLAND:** Martyna Wojciechowska. **PORTUGAL:** Gonçalo Pereira. **ROMANIA:** Catalin Grăia. **RUSSIA:** Andrey Palamarchuk. **SERBIA:** Igor Rill. **SLOVENIA:** Marjia Javornik. **SPAIN:** Josep Cabello. **TAIWAN:** Yungshih Lee. **THAILAND:** Kowit Phadrungrangkij. **TURKEY:** Nesibe Bat

NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY

PRESIDENT AND CEO Gary E. Knell

BOARD OF TRUSTEES

CHAIRMAN: Jean N. Case

VICE CHAIRMAN: Tracy R. Wolstencroft

Wanda M. Austin, Brendan P. Bechtel, Michael R. Bonsignore, Alexandra Grosvenor Eller, William R. Harvey, Gary E. Knell, Jane Lubchenco, Mark C. Moore, George Muñoz, Nancy E. Plumb, Peter H. Raven, Edward P. Roski, Jr., Frederick J. Ryan, Jr., Ted Waitt, Anthony A. Williams

RESEARCH AND EXPLORATION COMMITTEE

CHAIRMAN: Peter H. Raven

Paul A. Baker, Kamaljit S. Bawa, Colin A. Chapman, Janet Franklin, Carol P. Harden, Kirk Johnson, Jonathan B. Losos, John O'Loughlin, Steve Palumbi, Naomi E. Pierce, Jeremy A. Sabloff, Monica L. Smith, Thomas B. Smith, Christopher P. Thornton, Wirt H. Willis

EXPLORERS-IN-RESIDENCE

Robert Ballard, Lee R. Berger, James Cameron, Sylvia Earle, J. Michael Fay, Beverly Joubert, Derek Joubert, Louise Leakey, Meave Leakey, Enric Sala

FELLOWS

Dan Buettner, Bryan Christy, Fredrik Hiebert, Zeb Hogan, Corey Jaskolski, Mattias Klum, Thomas Lovejoy, Sarah Parcak, Paul Salopek, Joel Sartore

NATIONAL GEOGRAPHIC PARTNERS

CEO Declan Moore

SENIOR MANAGEMENT

EDITORIAL DIRECTOR: Susan Goldberg

CHIEF MARKETING AND BRAND OFFICER: Claudia Malley

CHIEF FINANCIAL OFFICER: Marcela Martín

GLOBAL NETWORKS CEO: Courtney Monroe

CHIEF COMMUNICATIONS OFFICER: Laura Nichols

CHIEF OPERATING OFFICER: Ward Platt

LEGAL AND BUSINESS AFFAIRS: Jeff Schneider

CHIEF TECHNOLOGY OFFICER: Jonathan Young

BOARD OF DIRECTORS

CHAIRMAN: Gary E. Knell

Jean N. Case, Randy Freer, Kevin J. Maroni, James Murdoch, Lachlan Murdoch, Peter Rice, Frederick J. Ryan, Jr.

INTERNATIONAL PUBLISHING

SENIOR VICE PRESIDENT: Yulia Petrossian Boyle

VICE PRESIDENT OF STRATEGIC DEVELOPMENT: Ross Goldberg

Ariel Diacso-Lohr, Kelly Hoover, Diana Jaksic,

Jennifer Jones, Jennifer Liu, Leigh Mitnick,

Rossana Stella

SBB MEDIA

По лиценз на National Geographic Society,
Washington D.C. USA

Издава „СББ МЕДИА“ АД/SBB MEDIA,
със седалище и адрес на управление:
1303, София, ул. „Отец Пауций“ № 15,
Лица по чл. 7а, ал. 1 от ЗЗДПДП:
Димитър Друмев
Красимир Друмев

За контакти с Абонаментния център
на „СББ МЕДИА“ АД:
– тел. **0800 12321** (безплатно
от цялата страна) и **02/401 6849** –
в работни дни от 10,00 го 18,00 часа
– abonamenti@sbb.bg
– www.nationalgeographic.bg
Електронен магазин: www.sbb.bg/shop

Никаква част от това издание не може да бъде копирана, възпроизвеждана и публикувана без изричното съгласие на „СББ МЕДИА“ АД. Редакцията не отговаря за съдържанието на публикуваните реклами, не рецензира и не връща непоръчани материали.

Цена: 5 лв.

Новата война с комарите

Нито една от битките на човечеството не е била по-продължителна – нито пък по-неуспешна – от войната с комарите.

Всяка година милиони хора по света умират от болести, разпространявани от тези насекоми. Списъкът с тази напасть е добре познат – малария, западнонилска треска, денга, жълта треска, различни видове енцефалити

и някои смразяващи нови добавки. Носеният от комар вирус чикунгуна се разпространи в части от Африка, Европа и Азия, а от 2013 г. и в двете Америки. Но последствията от него бледнеят в сравнение с тези на вируса зика, който се вихри в западното полукълбо и оставя след себе си трагично увредени бебета.

Пресушавали сме клоаки и сме изпръскали цяла река пестициди. Монтирали сме мрежи над легла и по прозорци; образовали сме и сме увещавали. И въпреки това губим битката. Комарът продължава да е най-опасното животно (без човека) на Земята – а много учени се боят, че би могъл да стане още по-доминиращ и зловреден с покачването на температурите и все по-вече пътуващи в чужбина.

Следващото ни оръжие е ДНК. Учените се опитват да неутрализират комара на собствения му бластит терен, като променят генетиката му. Новите технологии за генно модифициране, които са описани в материала този месец, дават възможност да „пипнем“ генома на комара, така че да не може да пренася паразита на маларията. Друг подход би модифицирал гените на комарите така,

че потомството им да е стерилно. А трети би променил тяхното ДНК така, че да предотврати раждането на женски – тези, които хапят.

Според някои тези технологии са революционен напредък в борбата със заразните заболявания; според други – притеснителен сценарий, в който учените си играят на Господ. Подобно на други скокове напред, този също поражда дълбоки морални въпроси. Независимо колко зловреден е някой див вид, можем ли да си позволим да рискуваме с последствията от това да променим генетичния му код? Или можем да си позволим да не го правим, при положение че само маларията убива по 1 дете в Африка на всеки 2 минути? Каним ви да прочетете статията с тези въпроси на ум.

През Втората световна война американската армия използвала карикатури, за да обясни на войниците как да се пазят от маларията.

Suzan Goldberg

Сюзан Голдбърг, главен редактор

ОБРАЗИ

Франция

Размножителният сезон е в ход и две кафяви крастави жаби интимничат в плитчините на р. Лез. Тяхната репродуктивна презръдка, при която по-дребният мъжкар е обзърнал женската по предните крака, се нарича аксиларен амплексус.

СНИМКА: МАТИЙО ФУЛКИЕ,
BIOSPHERO

Първични цветове

Задание Червеното, жълтото и синьото са традиционни цветове в най-суровата им форма. Помолихме ви да ни ги покажете.

КОМЕНТАР НА РЕДАКТОРА

„Съществува определена чистота, която се проявява, когато сведеш нещо до основните му елементи. Всеки сложен цвят може да бъде разложен и опростен.“

Мари Макгъри, фоторедактор на „Вашата снимка“

Хегър Левингстоун

Гори, Ирландия

Новината за смъртта на приятел накара Левингстоун да направи снимка, с която да отдаде почит на хората с опасни професии, които рискуват живота си. Залепила фигурката за червения балон и сложила карфица в ръцете ѝ, за да илюстрира риска.

Зай Яр Лин

Янгон, Мианмар

Зай Яр Лин работел на танкер, пренасящ химикали в Мексиканския залив. Един ден надникнал от мостика, за да погледа човек, който боядисвал рейлинга. Слънцето, ниско над хоризонта в 4 ч следобед, очертавало сянката на мъжа върху палубата.

НЕ Е ГРЯХ
ДА ПИЯ ПО ВРЕМЕ НА
ТРЕНИРОВКАТА

• ВРЕМЕ Е ЗА •

Нещо Специално

Отражение

Задание Отражението е силен образ и многопластова картина. Пускахме от вас да отразите отраженията.

София Анка Мелбърн, Австралия

След успешна работна седмица Анка отишла на балкона на приятел, за да разпусне със снимки на градския пейзаж на Мелбърн. „Не се получаваше това, което исках, затова погледнах надолу“ – казва тя. Установила неочаквано лечебния ефект на симетрията на отражението в сградата.

ЖИЛИЩНИ КРЕДИТИ

**Райфайзен
БАНК**

Твоята лична банка

**ЗАЯВЕТЕ
ОНЛАЙН**

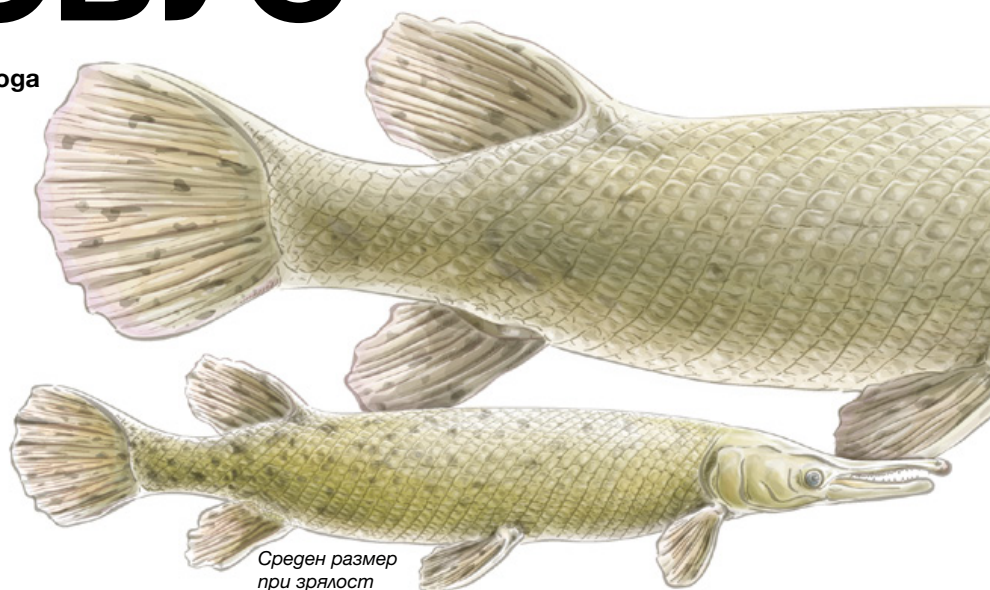
ОТГОВАРЯМЕ НА ВАШИТЕ ВЪПРОСИ

1721 Mtel и Telenor ■ 0700 10 000 Vivacom ■ www.rbb.bg

ГЛОБУС

Дива природа

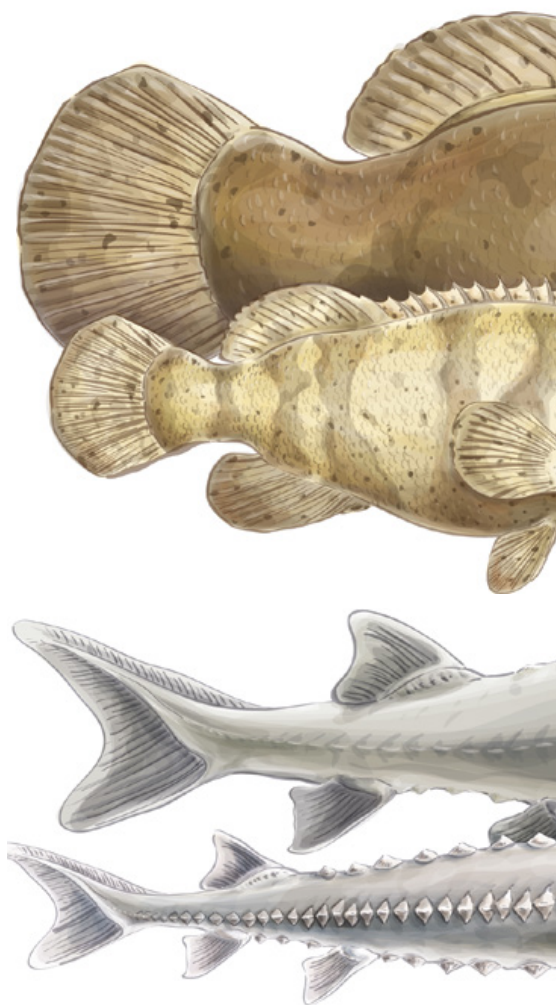
Среден размер
при зрялост

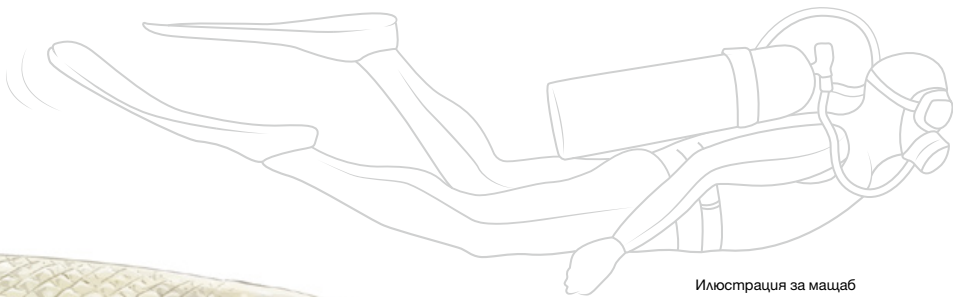
Оцелелите станали огромни

Биолозите били смаяни, когато през 2013 г. измъкнали 40-сантиметрова златна рибка от ез. Тахо. Изхвърлени от стопаните си аквариумни рибки се размножавали в езерото – и достигали гигантски размери. Тъй като златните рибки разполагат с изобилие от храна и почти нямат конкуренция, „може би за в бъдеще ще виждаме и по-големи златни рибки в Тахо“ – казва експертът по водните екосистеми Сугийн Чангра.

За разлика от хората, които обикновено спират да растат след пубертета, много риби продължават да го правят, докато са живи. Например езерната есетра може да живее над сто години и да порасне до над 2,5 м дължина. Но в по-голямата част от света прекомерният риболов не позволява на рибите да живеят дълго. В резултат „светът се лишава от големите си риби“ – казва биологът Зеб Хоган. Все пак на някои места, където риболовът е ограничен, се поставят нови рекорди за големина. „Сега вече изглежда, че историите, които сме смятали за „рибарски хвалби“, са съвсем правдоподобни“ – казва Хоган, който води телевизионното шоу „Риболов на чудовища“ по *Nat Geo WILD*.

И докато златните рибки продължават да растат в ез. Тахо, Чангра си е поставил за цел да документира как променят екосистемата. Работи се по проект за миниатюрна роботна риба, която тихомълком да наблюдава гигантите. —*Ерика Енгелхаупт*

Илюстрация за мащаб

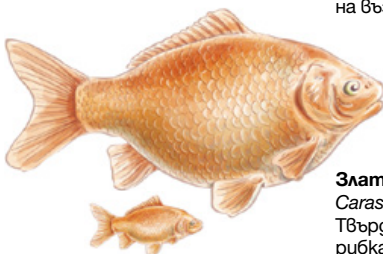

Най-голям регистриран размер

Мисисипски брониран зарган

Atractosteus spatula

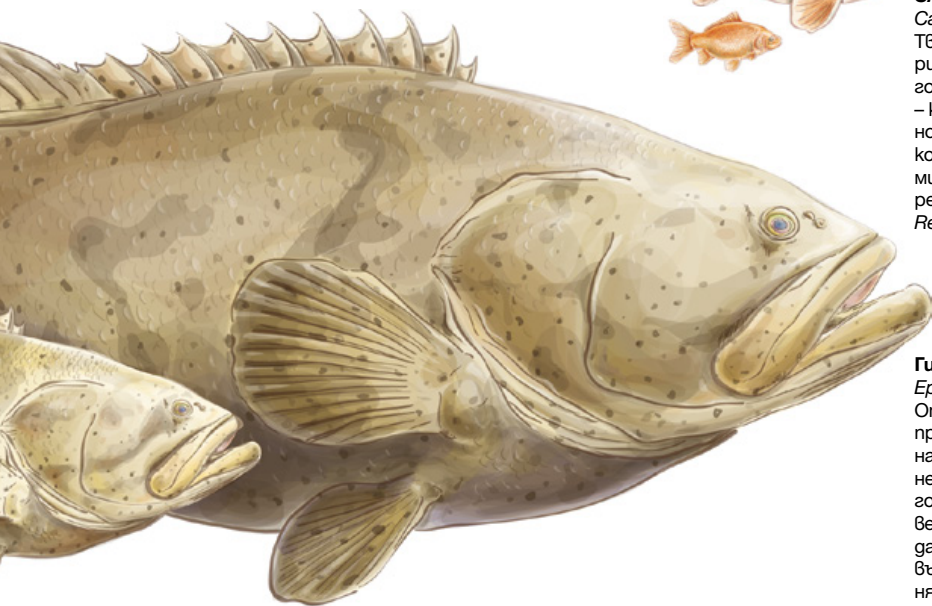
Обикновено се ловят мисисипски заргани с дължина около 1 м и тегло 9–16 кг. Но рекордърът от 2011 г. бил дълъг 2,5 м – с тегло 148 кг и на възраст поне 94 години.

Златна рибка

Carassius auratus

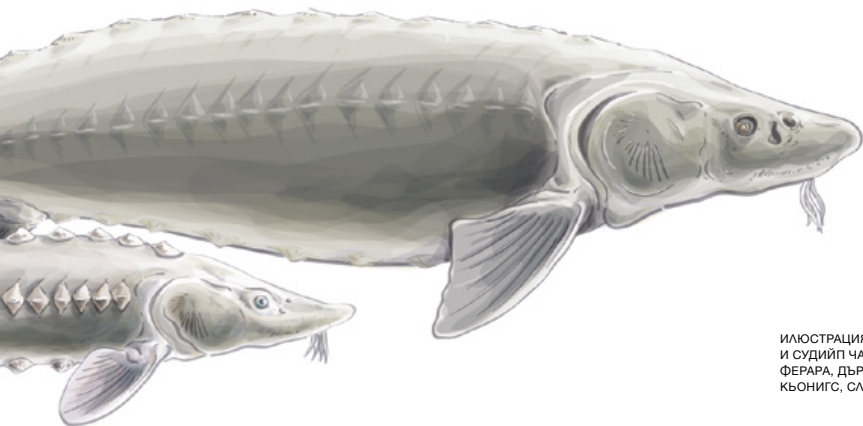
Твърдението, че златната рибка не може да порасне голяма в малък аквариум, е мит – казва Судип Чандра; всъщност много биват изхвърляни, когато надраснат аквариумите си. Най-голямата, регистрирана в *Guinness World Records*, била дълга 47,5 см.

Гигантски групер

Epinerphelus itajara

От десетилетия подложена на прекомерен риболов край брега на Флорида, рибата живеела недостатъчно, за да порасне голяма. Днес истинските великани се завръщат благодарение на защитните мерки, въведени през 90-те години, и някои достигат 270 кг.

Езерна есетра

Acipenser fulvescens

Някога огромните есетри били чест страничен улов в Големите езера, където рибарите ги трупали като цепеници на брега. Но популациите са се свили драстично заради загубата на местообитания, замърсяването и популярността на хайвера от есетра.

ГЛОБУС

Планета Земя

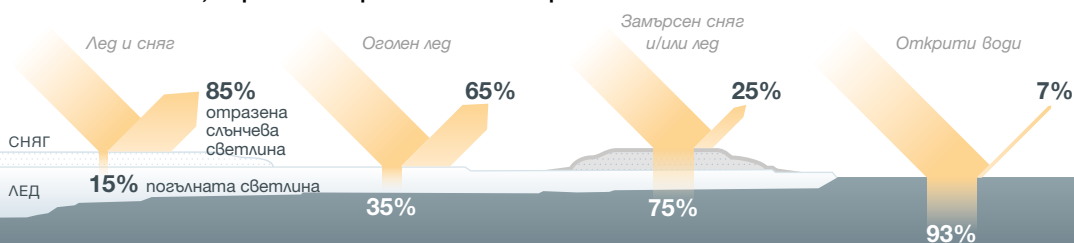

Леденият порочен кръг

Туристите откриват изненадващо мрачна сцена на западния край на шапката от лед и сняг, която покрива около 80% от Гренландия (горе). Повърхността съвсем не е ослепително бяла, а е зацапана с атмосферни сажди и прах. Освен това ледът отдолу бързо се топи. Защо? Според изследване на сателитни данни от периода 1981–2012 г. Гренландия започнала да поглъща повече слънчева радиация около 1996 г., когато температурите там тръгнали нагоре. Това засилило обичайното лятно топене.

Вината е на мръсотията, поне отчасти. Заради примесите повече слънчева енергия бива поглъщана и по-малко – отразявана (както е показано долу). Резултатът е повече топлина и съответно ускорено топене. Изчезването на леда концентрира мръсотията и създава още по-тъмна повърхност, която на свой ред води до още по-бързо топене. „Наричам го топящ се канибализъм – казва ръководителят на проучването Марко Тегеско. – Топенето се самоподхранва.“ — А. Р. Уилямс

Слънчева светлина, отразена от арктическите повърхности

ОТКРИТИ
ВОДИ

Bi CYCLE

by MINKOV BROTHERS

ПЪТЕШЕСТВИЕ ВЪВ ВРЕМЕТО

www.minkovbrothers.bg

Отровна реколта за продан

Ловците на калмари, които нощем се превръщат в ловци на змии, улавят над 80 тона отровни морски змии годишно в Тайландския залив. През всеки лунен цикъл, преди луната да стане твърде ярка, ловците загребват смъртоносния си улов от океана. Уловът е и доходоносен, като се оценява на почти 2 млн. долара годишно. Повечето змии се продават в Китай и Виетнам, казва токсикологът Золтан Такач, млад изследовател към Националното географско дружество, финансирало работата му по създаването на лекарства, получавани от отрови. Месото на змиите се използва за супи и алкохолни напитки; други части се употребяват като лекарства за ставни болки, анорексия и безсъние.

Въпреки че в този залив разнообразието от морски змии е голямо, вероятно има още много неоткрити видове, казва Джон Мърфи, специалист по земноводните и влечугите. Той предупреждава, че безогледният лов на змии „може да стане причина един или повече видове да изчезнат, преди дори да разберем, че са съществували.“ — *Джейн Дж. Лий*

Търговец на морски змии с част от улова си в Тайландския залив.

НОВО

PURINA

AdVENTUROS

Награди го с лакомство от
ДИВАТА ПРИРОДА

С вкус на
биволско месо

С вкус на
глиганско месо

С вкус на
еленско месо

PURINA

Вашият Любимец - Нашата Страт.

Странен вкус в самолета

Самолетът е набрал височина и стюардесите обикалят и предлагат напитки. Внезапно ви се допица гоматен сок – или дори „Блъгу Мери“.

Случайна прищявка? Не е задължително – твърди Робин Данго, главен асистент по наука за храните в университета „Корнел“. Високите децибели в кабината влияят на това как хората възприемат вкусовете. Небцето усеща по-слабо сладки неща като безалкохолните напитки, докато вкусът умами се засилва. Жадните пътници могат да установят, че копнеят специално за нещо с плътен и богат вкус, и често избират гоматен сок. Всъщност авиокомпанията „Луфтханза“ е изчислила, че на борда на нейните полети хората консумират приблизително еднакви количества гоматен сок и бира.

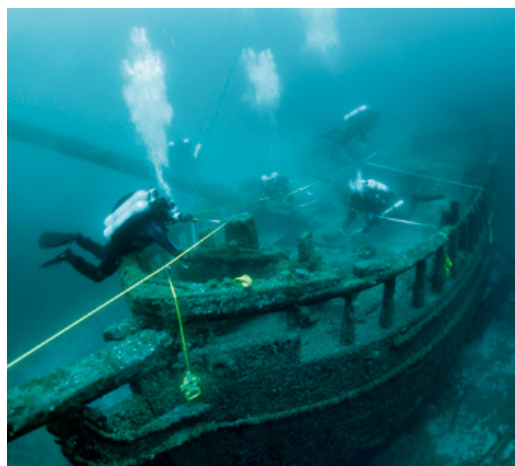
Психологът Чарлс Спенс казва, че други шумни среди също влияят на усещането за вкус, което би обяснило защо вечерята в шумен ресторант невинаги се получава добре.

— Катрин Цукерман

НОМИНИРАЙ НОВ МОРСКИ РЕЗЕРВАТ

За първи път гражданите на САЩ могат да предложат части от американските води да бъдат обявени за нови морски защитени зони. По-рано правителствени организации номинирали места като калифорнийските острови Ченъл и Флорида Кийс. Сега администрацията на президента Обама е отворила процеса за широката публика.

Предложените области трябва да притежават голяма биологична или историческа стойност – казва Мат Брукхарт от Националната агенция по океаните и атмосферата. Две от последните предложения имат за цел да защитят исторически потънали кораби – в ез. Мичиган край брега на Югоизточен Уисконсин (вдясно) и в р. Потомак в Мериленд. Обществено-то включване „е страхотно“ – казва Брукхарт. „Правим го за идните поколения.“ —Брайън Кларк Хауърд

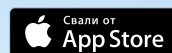
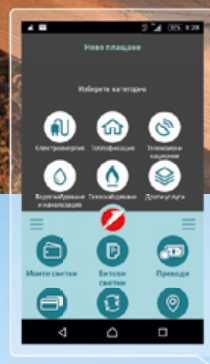
Най-хубавото място, от което съм плащал тока.

Битови сметки през мобилно банкиране

Плащайте битовите си сметки с Vulbank Mobile.
Свалете и активирайте приложението сега.

Без такса за плащане на единични битови сметки
за индивидуални клиенти до края на годината.

Вижте повече на fastbank.bg

САЩ

Да съхраним чара на крайпътните атракции в САЩ

МАРИСА ГАУЪЛ стипендиант на NG

В Индиана Мариса Гауъл получила резен от най-голямата топка боя в света. Тя го прибрала в раницата си при други сувенири от най-странните забележителности на

Америка: изящно украсена стиропорена чашка, влизаци една в друга солница и пиперница и шепя миниатюрни ръце.

През лятото на 2015 г. вече 25-годишната фотографка от Детройт пропътува разстоянието от Мичиган до Луизиана със стипендия за Млад изследовател на *National Geographic*. В продължение на три седмици тя документира крайпътна Америка, посещавайки самоделни атракции като едно копие на Стоунхендж от фибростъкло и жилищна сграда, покрита с 4000 къщички за птици. „Лесно е да възприемеш крайпътните атракции като нещо чудато и глуповато – казва Гауъл, – но целта ми беше да покажа, че те наистина са невероятна част от пейзажа.“

В Тенеси Гауъл била смаяна от 13-етажно метално съоръжение, наречено „Поле на ума“: неговият 60-годишен създател се катери до върха му без осигурителна сбруя. Като снимала местата и техните стопани, тя се убедила в спешната нужда да съхраним нестандартното народно изкуство на страната.

Същите неща, които придават уникалност на всяко място, затрудняват и опазването му. Някога ярките розови, червени и жълти кули от бетонни блокчета на „Бакалията на Маргарет“ в Мисисипи са избледнели и се рушат, откакто възрастните собственици починали преди няколко години. „Много

Страничните пътища на САЩ са богати на народно творчество като тази колекция в „Къщата на загадките Абитам“ в Луизиана. Но много атракции започват да се рушат, когато създателите им вече не могат да се грижат за тях.

от тези паметници са така тясно свързани със своите създатели – казва Гауъл, – че в миналото, когато човекът умира, с него умира и мястото. “ Днес фондацията „Колтър“ се грижи за някои от осиротелите атракции.

Гауъл се надява, че нейната документална работа ще осигури памет за идните поколения и карта за пътниците. —Нина Стрехлик

Мексико

Индиана Джоунс открива дрона

ДОМИНИК МЕЙЪР стипендиант на NG

През миналия септември, ден преди началото на учебната година в Калифорнийския университет в Сан Диего, дипломантът Доминик Мейър се завърна от експедиция за картогра-

фирането на маянски развалини в Мексико. Това не беше първото му пътуване: 19-годишният (тогава) магистър по астрофизика от Швейцария бил управлявал оборудвани с камери дроневи над крайбрежния щат Кинтана Роо в Юкатан. Образите били използвани за създаването на триизмерна карта на района и били анализирани заедно с данни от сателити и технологията, наречена „лидар“, която може да заснема терена през короните на дърветата. Резултатите от анализа загатнали за възможни архитектурни паметници, поради което Мейър и още трима, сред които археологът Доминик Рисоло, се завърнали да търсят развалините с финансиране от *National Geographic*. Екипът опънал хамаците си и 10 дни обикалял пеш около три селища, където имало и две пирамиди – неизвестни и, по-изненадващо, все още неограбени. Мейър подчертава, че откритието не е тяхно: „Местните хора на практика познават всеки квадратен метър от джунглата.“ Той обаче се надява, че картографирането ще доведе до опазването и изучаването на обектите за нови данни за живота на загадъчните май.

„Археолозите винаги казват, че се учиш, когато се намиращ в съответната среда“ – каз-

Като анализирали образите, които Доминик Майер събрал с дрон, археолозите били в състояние да идентифицират дистанционно потенциални обекти за разкопаване.

ва Мейър. Като гледаш обектите чрез дрона, „губиш част от преживяването. Но пък сега всеки има достъп до данните. Няма нужда археолозите да идват в Мексико – просто могат да си седят в кабинетите.“ —*Нина Стрехлик*

Океаните

Реабилитация на морските зверове

БРАЙЪН СКЕРИ *фотограф на NG*

Скери съобщава: Когато започнах да се гмуркам в края на 70-те години, филмът „Челюсти“ тъкмо беше излязъл. Всички се шегуваха, че нито един леководолаз не иска

да срещне акула под водата. Днес е точно обратното. Знаем, че акулите са жизненоважни за здравето на океаните и че плуват в тях отпреди появата на динозаврите. Въпреки това светът избива по 100 млн. акули годишно, основно за да вари супа от перките им.

През последните две години пътувах от Нова Зеландия до Кейп Код, за да снимам акули и да ги представя такива, каквито са в действителност: чудеса на еволюцията. Макар да са най-големите и зли обитатели на океана, животът им може да бъде труден: страдат от климатичните промени, прекомерния улов и замърсяването. Можеш да се озовеш във водата край Бахамите заедно с четириметрови тигрови акули, които са в състояние да те разкъсат на парчета – но не го правят. Ако отидеш в Серенгети и си покажеш пръстчето извън джипа, лъвовете веднага ще ти скочат – камо ли да пуснеш пържолка на земята и да си извадиш фотоапарата. Тигровите акули несъмнено са хищници, но спокойно можеш да се гмуркаш покрай тях. Което идва да покаже, че тези животни всъщност не са тръгнали да ни ядат.

Снимките на Скери бяха публикувани в National Geographic през юни и юли и присъстват и в настоящия брой.

Пирати пазят рифовете

Съвременните пирати будят страх заради посегателствата над различни блага, но в Сомалиленд – отцепническа област от Сомалия – те неволно помагат за опазването на кораловите рифове в района. Нашият морски изследователски екип взе ДНК проби от риби в рифовете край Бербера и първоначалните данни са, че коралите са здрави и приютяват огромно богатство от различни риби – уникална смесица от ендемични видове от Червено море и Аденския залив и по-широко разпространени риби.

Рифовете са извлекли полза от нестабилността в района, тъй като гражданската война и пиратството са ограничили експлоатирването на морето. Сомалийските пирати, базирани най-вече в съседната Пунтленд, са не просто проблем за огромните танкери, които порят стратегическите маршрути на Аденския залив, но възпират и нелицензираните чужди съдове, които плячкосват риба от тези води.

Местните предпочитания към месото (основно говеждо, козе и камилско), а не към рибата осигуряват допълнителна защита на рифовете. Малкото риба, която се консумира, е най-вече от видове от по-дълбоки води, отвъд рифовете.

Ако сигурността в района се подобри, туризмът и гмуркането биха осигурили още приходи и начин подводните чудеса на Сомалиленд да станат достъпни за света.

—Джоузеф Дибатиста

В измъчвания от пиратство район правителствените сили за сигурност (горе) пазят вицепрезидента на Сомалиленд на празник на рибата в Бербера. Австралийски и американски изследователи потвърдиха богатствата на крайбрежните рифове на Сомалиленд (долу).

СНИМКИ: ТЕЙН СИНКЛЕЪР-ТЕЙЛЪР

Влез в клуб **МАЛКИ ОТКРИВАТЕЛИ**

National Geographic KIDS и Банка ДСК канят всички любознателни деца и родители в градчето на малките откриватели - цял ден игри, загадки, състезания, работилници и много забавления!

13 АВГУСТ, БУРГАС – Морската градина
15 АВГУСТ, ВАРНА – Морската градина
17 СЕПТЕМВРИ, СОФИЯ – Княжеска градина

Със съдействието на:

